

Nefrologi

Forventet udvikling i stillingsmassen og uddannelseskapa­citet 2005-2025

Erik Bo Pedersen I. reservelæge, Ph.D. Nefrologisk afdeling Y
Odense universitetshospital
5000 Odense C

E-mail: Erik.bo.pedersen@ouh.fyns-amt.dk

Litteratur

Dimensioneringsplan. Sundhedsstyrelsen (2003)
Lægeprognose Udbud af læger 2000-2025 (2003)
Fremtidens speciallæge. Sundhedsstyrelsen (2000)

Formål

Dansk Nefrologisk Selskab har i 2005 ønsket en analyse af behovet for uddannelse af nefrologiske speciallæger i de kommende år. Baggrunden for undersøgelsen er et ønske om kunne tilpasses antallet af hoveduddannelsesforløb til et estimeret behov i fremtiden.

Baggrund.

Nefrologi har gennem de sidste mange år været i fag i konstant vækst. Seneste år øgning af dialysepopulationen har bevirket forudsiger om kraftig vækst indenfor specialet. Med den nye speciallægeuddannelse tilstræbes kortere og mere strømlinede uddannelsesforløb med henblik på en tidligere kandidatalder ved speciallægeanerkendelse. Den kortere speciallægeuddannelse og anbefaling af kun én introduktionsstilling har bevirket et reduceret antal af yngre læger på afdelingerne. Sammenholdt med de seneste års lægemangel har dette bevirket at mange afdelinger har haft svært ved at rekruttere folk specielt til stillinger i forvagtsslag. En ændring i stillingsmassen med flere faste speciallæger har været en logisk konsekvens af dette og er aktuelt under effektivering på mange afdelinger.

Tidligere prognoser:

I 2001 blev der i Dansk Nefrologisk Selskabs regi gennemført en undersøgelse af antal og aldersfordeling af landets nefrologiske læger. Undersøgelsen blev præsenteret på årsmødet men blev ellers ikke videregivet til sundhedsstyrelsen med henblik på videre planlægning (Ifølge overlæge Søren Schwartz Sørensen).

Undersøgelsen fra 2001 konkluderede at skulle forventes en uddannelseskapa­citet på 2,92 speciallæge årligt og efter korrektion for frafald til administration, industri m.v. blev der regnet med 4-5/år.

Undersøgelsen fra 2001 fremgår af bilag 1-4.

Dimensionering af nuværende uddannelseskapacitet.

Dimensionering af den nuværende uddannelseskapacitet er bestemt af Sundhedsstyrelsen. Der foreligger 2 publikationer vedrørende dette i fra Sundhedsstyrelsen

- Lægeprognose. Udbudet af læger 2000-2025. (2003)

Denne publikation beskæftiger sig først og fremmest med totaludbudet af læger i landet herunder ind og udvandring. Derudover ansættes også fordelingen af kandidater til de enkelte specialer.

- Dimensioneringsplan 2003 .

I denne publikation gennemgås de enkelte specialer. Dimensioneringsplanen er påtænkt opdateret årligt, versionen for 2004 er dog aldrig publiceret. Dimensioneringsplanten for 2005 er endnu ikke frigivet men vil blive dette senere. Marit Buccarella, Sekretær for Dimensioneringsudvalget har lovet at fremsende denne snarest.

Metode

1. Spørgeskemaundersøgelse til afdelinger med Nefrologisk Specialefunktion. Der er spurgt om aktuel stillingsbesættelse og antal og ligeledes om speciallægerne (overlæger og afdelingslæger) alder. Ligeledes en undersøgelse af antallet af og aldersfordelingen hos nuværende fase III læger indenfor Nefrologi.
2. Oplysninger om læger ansat i Hoveduddannelsesforløb
3. Kontakt til Sundhedsstyrelsen omkring antal af nefrologer i Danmark. Hvor mange af disse der er ansat på nefrologiske hhv. ikke-nefrologiske afdelinger.

Resultater

Populationen af nuværende og kommende nefrologer kan opdeles i følgende kategorier:

Nuværende stillingsmasse på landets nefrologiske afdelinger

Nuværende fordeling af speciallæger på landets nefrologiske afdelinger.

	Antal speciallæger normeret	Besatte Overlægestillinger	Besatte Afdelingslægestillinger
RH	17	8	9
Rønne			
Herlev	10	8	2
Hillerød	4	4	0
Roskilde	5,4	5,4	0
Holbæk	6	5	0
Nykøbing Falster	3,5	3	0
Odense	11	4	4
Sønderborg	4	2	0
Fredericia	5	5	0
Esbjerg	4	2	0
Skejby	8	6	2
Viborg	3	3	0
Aalborg	6	5	0
Holstebro*	4	2	1
I alt	90,9	62,4	18

Tabel 1

Antallet af faste speciallægestillinger er aktuelt 80,4 besatte og 10,5 vakante stillinger.

Forventet udvikling i antallet af speciallægestillinger:

De enkelte afdelinger besvarelse af forespørgsel om forventede antal speciallægestillinger indenfor nefrologi i 2006, 2010 og 2016 fremgår af nedenstående tabel 2. Da en del afdelinger ikke har givet deres bud på udviklingen er aktuelle stillingstal overført til tabel 3 som en prognose for fordelingerne. Tabellen er således udfyldt konservativt og forsigtigt med hensyn til antallet af faste speciallægestillinger i fremtiden.

Forventede antal speciallægestillinger					Opgivne tal	Prognose					Forsigtig				
	Aktuelle	2006	2010	2015			Aktuelle	2006	2010	2015		Aktuelle	2006	2010	2015
RH	17		21	21		RH	17	17	21	21		17	17	21	21
Herlev	10	10	12	14		Herlev	10	10	12	14		10	10	12	14
Hillerød	4	4	5	6		Hillerød	4	4	5	6		4	4	5	6
Holbæk	5	6	7	7		Holbæk	6	6	7	7		6	6	7	7
Roskilde	5,4	5,4	6	6		Roskilde	5,4	5,4	6	6		5,4	5,4	6	6
Nykøbing Falster	3,5					Nykøbing Falster	3,5	3,5	3,5	3,5		3,5	3,5	3,5	3,5
Odense	11	11	11	12		Odense	11	11	11	12		11	11	11	12
Fredericia	5	6	7	7		Fredericia	5	6	7	7		5	6	7	7
Esbjerg	4					Esbjerg	4	4	5	5		4	4	5	5
Sønderborg	3	3	4			Sønderborg	4	3	4	4		4	3	4	4
Skejby	8	9	10			Skejby	8	9	10	10		8	9	10	10
Aalborg	6	6				Aalborg	6	6	6	6		6	6	6	6
Viborg	3	3	4	5		Viborg	3	3	4	5		3	3	4	5
Holstebro	4	4	6			Holstebro	4	4	6	6		4	4	6	6
						I alt	90,9	91,9	107,5	112,5		90,9	91,9	107,5	112,5

Tabel 2

Tabel 3

Nuværende speciallægers aldersfordeling

Da sundhedsstyrelsen endnu ikke har besvaret mine henvendelser indeholder dette kun oplysninger hentet direkte fra landets 15 nefrologiske afdelinger.

Faste speciallæger, dvs. overlæger og afdelingslæger er registreret med alder med henblik på at kunne følge kohortens aldersudvikling.

Fordelingen ses af tabel 3

Center	Læge	2005	2010	2015	2020	2025
RH	1	62	67	72	77	82
	2	52	57	62	67	72
	3	48	53	58	63	68
	4	51	56	61	66	71
	5	49	54	59	64	69
	6	62	67	72	77	82
	7	67	72	77	82	87
	8	49	54	59	64	69
	9	45	50	55	60	65
	10	55	60	65	70	75
	11	54	59	64	69	74
	12	47	52	57	62	67
	13	44	49	54	59	64
	14	43	48	53	58	63
	15	46	51	56	61	66
	16	50	55	60	65	70
	17	46	51	56	61	66
Hillerød	1	48	53	58	63	68
	2	48	53	58	63	68
	3	56	61	66	71	76
	4	58	63	68	73	78
Herlev	1	41	46	51	56	61
	2	42	47	52	57	62
	3	42	47	52	57	62
	4	46	51	56	61	66
	5	52	57	62	67	72
	6	53	58	63	68	73
	7	58	63	68	73	78
	8	58	63	68	73	78
	9	58	63	68	73	78
	10	65	70	75	80	85
Holbæk	1	65	70	75	80	85
	2	62	67	72	77	82
	3	54	59	64	69	74
	4	52	57	62	67	72
	5	49	54	59	64	69
Roskilde	1	65	70	75	80	85
	2	61	66	71	76	81
	3	58	63	68	73	78
	4	54	59	64	69	74
	5	55	60	65	70	75
	6	50	55	60	65	70

Nykøbing Falster	1	61	66	71	76	81
	2	62	67	72	77	82
	3	63	68	73	78	83
Odense	1	47	52	57	62	67
	2	47	52	57	62	67
	3	47	52	57	62	67
	4	50	55	60	65	70
	5	46	51	56	61	66
	6	47	52	57	62	67
	7	52	57	62	67	72
	8	55	60	65	70	75
Esbjerg	1	55	60	65	70	75
	2	60	65	70	75	80
Sønderborg	1	44	49	54	59	64
	2	57	62	67	72	77
Fredericia	1	64	69	74	79	84
	2	57	62	67	72	77
	3	52	57	62	67	72
	4	50	55	60	65	70
	5	45	50	55	60	65
Skejby	1	66	71	76	81	86
	2	61	66	71	76	81
	3	56	61	66	71	76
	4	54	59	64	69	74
	5	50	55	60	65	70
	6	47	52	57	62	67
	7	45	50	55	60	65
	8	44	49	54	59	64
Viborg	1	54	59	64	69	74
	2	51	56	61	66	71
	3	48	53	58	63	68
Aalborg	1	48	53	58	63	68
	2	54	59	64	69	74
	3	54	59	64	69	74
	4	51	56	61	66	71
	5	57	62	67	72	77
Holstebro	1	66	71	76	81	86
	2	58	63	68	73	78
	3*	50	55	60	65	70
Antal under 67 år		80	69	56	37	14
Alder over 67 år		1	12	25	44	67
Alder under 65 år		75	65	50	28	7

Tabel 4. Aldersfordeling af ”2005 kohorte af speciallæger”

Der er desuden udregnet hvor mange af denne kohorte af læger der vil være under hhv. 67 år or 65 år i de enkelte kalenderår. Da pensionsalderen for læger er variable har jeg skønnet 67 år som en realistisk pensionsalder. Der er i denne udregning ikke medtaget beregninger over hvor mange af de opgjorte speciallæger der dør, går på pension før det 67. år eller forlader specialet til fordel for andre specialer/ administrative opgaver.

Nuværende Fase III lægers aldersfordeling

Læger under uddannelse efter speciallægeruddannelsen 1996 samt overgangsordningen fremgår af tabel 6. Der er ikke medtaget oplysninger om hvornår speciallægeanerkendelse påregnes for den enkelte læge. Nuværende fase III læger påregnes at blive speciallæge anerkendt i år 2005-2009.

Fase III		2005	2010	2015	2020	2025
RH	1	39	44	49	54	59
	2	46	51	56	61	66
	3	40	45	50	55	60
	4	41	46	51	56	61
	5	42	47	52	57	62
Herlev	1	52	57	62	67	72
Roskilde	1	58	63	68	73	78
Odense	1	44	49	54	59	64
	2	41	46	51	56	61
	3	38	43	48	53	58
	4	49	54	59	64	69
	5	41	46	51	56	61
	6	52	57	62	67	72
	7	43	48	53	58	63
	8	35	40	45	50	55
Esbjerg	1	33	38	43	48	53
	2	43	48	53	58	63
Fredericia	1	46	51	56	61	66
Skejby	1	41	46	51	56	61
	2	39	44	49	54	59
	3	39	44	49	54	59
	4	41	46	51	56	61
Viborg	1	40	45	50	55	60
Aalborg	1	43	48	53	58	63
	2	30	35	40	45	50
	3	40	45	50	55	60
	4	39	44	49	54	59
Holstebro	1	38	43	48	53	58
	2		47	52	57	62
Antal med alder under 67 år		29	29	28	26	25
Antal med alder under 65 år		29	29	28	26	23

Fig 5 Antal læger under 67 hhv. 65 år blandt ”2005 kohorten af fase III læger inkl. Overgangsordning”.

Nuværende ansatte i hoveduddannelsesforløb inden for Nefrologi.

Besatte Hoveduddannelsesstillinger	2004	2005
Region Øst	2	
Region Nord	1	3 (yderligere 2 stillinger er slået op)
Region Syd 2	2	(kun en ansøger)
Hele landet	5	3

Tabel 6 Nuværende ansatte i hoveduddannelsesforløb.

Kommende ansættelse med hoveduddannelsesforløb inden for Nefrologi.

Hoveduddannelsesforløb (opslåede)	2004-2005 niveau
Region Øst	4
Region Nord	4
Region Syd	3
Hele landet	11

Tabel 7. Den nuværende fordeling af hoveduddannelsesforløb. Sundhedsstyrelsens dimensionsplan for specialet er endnu ikke tilgængelig.

Sundhedsstyrelsens opgørelse over besatte hoveduddannelsesstillinger er opgivet i følgende tabel.

Oversigt over besatte hoveduddannelsesstillinger

	Gnst.1999-2003	2003	2004	2005*	2006*	2007*	2008*	2009*	2010*	Dimplan
IM: nefrologi	7,4	7,2	6,0	9,0	9,5	9,9	10,4	10,9	11,5	12,0

* Skøn

Tabel 8

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Speciallæger i Nefrologi med ansættelse på ikke-nefrologiske afdelinger.

Der er taget kontakt til Sundhedsstyrelsen med henblik på at afklare hvor mange nefrologer der er ansat på ikke-nefrologiske afdelinger incl. ansættelse uden for hospitaler og i administrationen. Sundhedsstyrelsen har bidraget med oplysninger fra Bevægelsesregisteret dette register er desværre ikke ajour-ført siden 2002.

Data fra Bevægelsesregisteret fremgår af Tabel 9.

Speciallæger registreres med deres hovedbekæftigelse og de får tildelt deres vigtigste speciale. Grenspeciale før grundspeciale, desuden vægtes senest opnåede speciale frem for tidligere opnåede specialeanerkendelser.

Af registeret fremgår der at der i 2001 var 68 hospitalsansatte nefrologer. DNS egen upublicerede undersøgelse viste da 60 besatte overlæge og afdelingslægestillinger på nefrologiske afdelinger. Der er mistanke om at datakvaliteten på ovennævnte data fra bevægelsesregisteret er dårlig. Dette beror på oplysningen om at 5 læger er registreret som praktiserende speciallæger, der var så vidt vides ikke fuldtidsbeskæftigede speciallæger inden for nefrologien i 2001.

Såfremt data fra Bevægelsesregisteret er valide var bestanden af speciallæger indenfor specialet 78 og heraf arbejdede 60 på afdelinger med nefrologisk specialefunktion. Samlet giver det en beskæftigelsesgrad uden for Nefrologiske afdelinger på $18/78 = 23\%$

En anden kilde hos Sundhedsstyrelsen om antal af speciallæger er Autorisationsregisteret.

Tal fra 31.12.2004 viser at det samlede antal speciallæger er 106 heraf er 18 personer mere end 66 år gamle og må formodes at være gået på pension.

Sammenholdt med aktuelle undersøgelse 80 nefrologiske speciallæger under 67 år findes at 9% af de nefrologiske speciallæger beskæftiges uden for specialet.

Data fra Autorisationsregisteret anses for mere valide end ovenstående tal fra Bevægelsesregisteret.

Hvorvidt der fremtidigt skal uddannes speciallæger i nefrologi til afdelinger uden nefrologisk specialefunktion er uafklaret.

Branche 1992 – 2002 Bevægelsesregisteret		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Nefrologi	Hospitaler	42	46	55	53	57	63	62	66	64	68	76
	Fremstilling af farmaceutiske råvarer	1
	Andet	3	2	2	2	3	2	3	4	4	4	6
	Alment praktiserende læger	2	1	.	1	1	2	2	1	1	1	1
	Praktiserende speciallæger	1	2	2	2	3	3	3	3	5	5	5
	Offentlig administration	.	1	.	.	1	2	.	.	1	.	.
	Videregående uddannelsesinstitutioner	1	.	.	2	3	2	1	1	1	1	2
	Nefrologi	49	52	59	60	68	74	72	75	76	79	90

Tabel 9

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Prognose for udviklingen i antallet af speciallæger inden for nefrologi.

Forventet dækningsgrad af nefrologiske slutstillingsmasse er herunder udregnet for år 2010.

Scenario 1: Fremtidige stillinger alene på afdelinger med nefrologisk specialefunktion. Nuværende læger ansat udenfor nefrologiske afdelinger erstattes ikke af kommende nefrologer.

Scenario 2: Læger ansat uden for afdelinger udskiftes med kommende nefrologer men der sker ikke vækst i denne pulje

År 2010

- **Pensionsalder = 67 år**

Scenario 1:

Der vil i 2010 være 69 nefrologiske speciallæger af "2005 kohorten" under 67 år, hertil vil komme 29 kommende nefrologer fra nuværende "Fase III kohorte (gl. ordning + overgangsordning)".

De første speciallæger efter den nye speciallægeuddannelse vil være færdige 1. september 2009 (5 stk) og yderligere 3 stk i 1. marts 2010.

Dette giver et samlet antal nefrologiske speciallæger på 106 mod et estimeret behov på 107,5 stillinger på nefrologiske afdelinger.

Der vil være 1,5 læge i underskud i forhold til det forventede.

Scenario 2:

Korrektion for ikke-nefrologiske ansættelser:

Da eksakt antal og aldersfordelingen af nefrologer ansat på ikke-nefrologiske afdelinger ikke kendes kan der kun vanskeligt korrigeres for dette. Såfremt aldersprofilen for denne kategori af læger følger overlæge/afdelingslægegruppen vil der være 15% der går på pension fra nu til 2010 ud af en formodet population på 8 læger svarende til 1,5 læger.

Dette vil øge underskuddet af læger til 3 læge i år 2010

- **Pensionsalder = 65 år**

Scenario 1:

Der vil være 107,5 speciallægestillinger

65 speciallæger af "2005 kohorten af Overlæger/afdelingslæger" vil være erhvervsaktive

29 læger af "2005 kohorten af Fase III læger

8 læger af den nye speciallægeuddannelse

Der vil blive en mangel på 5,5 læge

Scenario 2:

Korrektion for ikke-nefrologiske ansættelser:

Ved pensionsalder 65 år vil ca 0,198 af nuværende læger ansat udenfor nefrologiske afdelinger gå af svarende til 1,6 læger gå på pension i gruppen af ikke-nefrologisk-ansatte læger

Manglen af speciallæger bliver da 7 læger på landsplan

År 2015

▪ Pensionsalder 67 år

Scenario 1:

Af ”2005 kohorten af faste speciallæger” vil 56 være under 67 år.

Af ”2005 kohorten af Fase III lægerincl overgangsordning” vil der være 28 under 67 år

Herudover 8 læger indrullet i Ny speciallægeuddannelse i 2004-2005.

Der er estimeret en overlæge/afdelingslæge stillingsmasse på 112,5 stillinger.

I alt skal der i årene 2006-2011 påbegyndes 21 hoveduddannelsesforløb dvs. 3,5 pr år.

Scenario 2

Korrektion for læger ansat på ikke-nefrologiske afdelinger.

Blandt denne gruppe vil ca. 30 % gå på pension svarende til 2,5 speciallæger

Korrektionen angiver behov for 24 hoveduddannelsesforløb sv.t. 4 pr. år.

▪ Pensionsalder 65 år

Scenario 1:

Speciallægestillinger 112,5

”2005 kohorte af speciallæger” = 50

”2005 kohorte af Fase III læger” = 28

Læger indrullet i speciallægeord 2004-2005= 8

Der skal i årene 2006-2011 påbegyndes 26,5 uddannelsesforløb dvs. 4,4 hoveduddannelse pr år.

Scenario 2:

Korrektion for læger ansat på ikke-nefrologiske afdelinger.

Blandt denne gruppe vil ca. 38 % gå på pension svarende til 3 speciallæger

Korrektionen angiver behov for 30 hoveduddannelsesforløb sv.t. 5 pr. år.

År 2025

▪ Pensionsalder 67 år

Scenario 1:

Forudsat et behov for 112,5 speciallægestillinger

Antal læger under 67 år fra ”2005 kohorten af overlæger/afd. Læger” = 14

Antal læger under 67 år fra ”2005 kohorten af Fase III” =25

Hoveduddannelsesforløb 2004-2005 =8

Der skal i årene 2005- 2021 i alt uddannes 65 speciallæger dvs 3,85 læge pr. år

Scenario 2:

83% dvs.7 læger skal erstattes i gruppen af læger ansat uden for nefrologiske afdelinger
Behovet bliver derfor 72 læger uddannet over 17 år svarende til 4,25 stillinger pr år.

▪ **Pensionsalder 65 år**

Scenario 1:

Der skal der uddannes $112,5 - (7 + 23) = 82,5$ læge over 17 år = 4,85 læge pr år

Scenario 2:

Der skal uddannes yderligere 8 speciallæger dvs 5,32 læge pr år